

EN TIDNING FRÅN KRIS, KRIMINELLAS REVANSCH I SAMHÄLLET • # 4 2024

VAGGEN UT

HOPP GENOM AVHOPPET

VIKTOR GREWE LÄMNADE SITT KRIMINELLA LIV

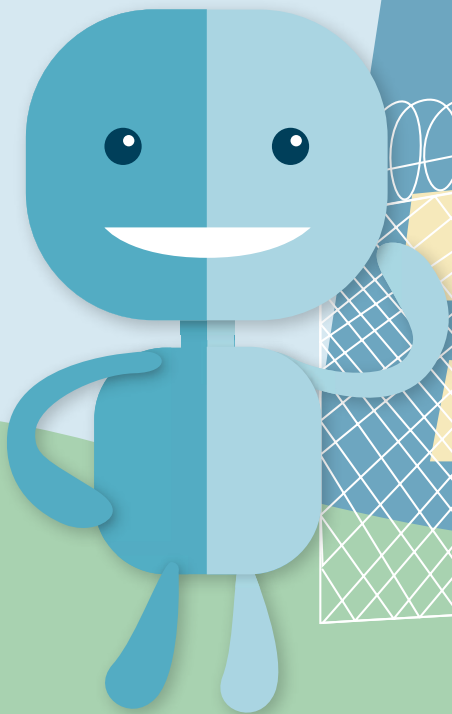
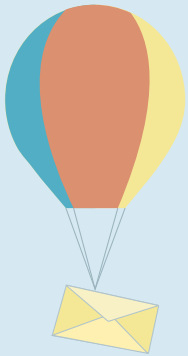
MUCKAD MEN HEMLÖS

SVÅRT ATT FÅ BOSTAD FÖR FRIGIVNA FÅNGAR

SPITTRAT SÅ IN I NORDEN

UTBLICK MOT KRIMINALVÅRDEN I DE NORDISKA LÄNDERNA

Vad händer på Insidan?

För att berätta om livet innanför staket och murar finns Insidan – en sida på nätet för barn och unga med familjemedlem i fängelse, häkte eller frivård.

insidan.kriminalvarden.se

**KRIM:
VÅRD**

Kriminalvården

4 2024

Viktor Grewe

VÄGEN UT

VÄGEN UT ISSN 1651-4254

Utgivare: KRIS Riksförbund

Ansvarig utgivare: Gernay Woldu

Redaktör: Yvonne Strömberg

Layout: Yvonne Strömberg

Omslagsfoto: Niklas Thegerström

Tryckeri: Norrköpings Tryckeri AB

Medlemsutskick: KRIS Riksförbund

Drakenbergsgatan 16, 117 41 Stockholm

Företagsannonsering och prenumeration:

Team Work Trading AB, 0587-17 00 00

Kontakta VÄGEN UT:

Drakenbergsgatan 16, 117 41 Stockholm

E-post: redax@krisvagenut.se

Hemsida: www.kris.a.se

4 LEDARE:

Ska det verkligen vara så här – häktade förlorar ofta sitt hem.

5 HOPP GENOM AVHOPPET

Viktor Grewe lämnade sitt kriminella liv. Läs hans berättelse.

8 MUCKAD MEN HEMLÖS

Svårt att få bostad för frigivna fångar.

11 NU ÄR DET KLART!

Studiematerialet Basic 2.0 för dem som vill lära sig mer om KRIS är färdigt.

12 SPITTRAT SÅ IN I NORDEN

Utblick mot kriminalvården i de nordiska länderna.

14 SVÅRT ATT BEHÅLLA LÄGENHETEN VID FÄNGELSESTRAFF

Hem & Hyra berättar hur du ökar chansen till att behålla din lägenhet.

16 KRIS-DAGARNA I SUNDSVALL

Ett 50-tal medlemmar samlades för utbildning och inspiration.

20 KORSORDET

LEDARE:

SKA DET VERKLIGEN VARA SÅ HÄR?

Att bli häktad och vänta på en rättegång kan medföra en rad konsekvenser vilka sträcker sig långt utöver själva rättsprocessen. För många människor innebär det inte bara ett frihetsberövande, utan också ett hot mot den mest grundläggande tryggheten – att ha ett eget hem.

På dagens bostadsmarknad, där hyresvärdar ofta har nolltolerans mot sena hyresbetalningar, riskerar den som gripits att snabbt förlora sin bostad, oavsett skuldfrågan.

Det är förståeligt att fastighetsägaren vill säkra sina inkomster och minska risken för obetalda hyror, men samtidigt är situationen för de häktade ofta komplex. När någon är frihetsberövad kan det vara svårt, om inte omöjligt, att sköta betalningar eller att ens kommunicera med omvärlden. Många häktade förlorar dessutom sina jobb eller åtminstone en stadig inkomst, vilket ytterligare försvårar möjligheten att betala hyran i tid.

Samtidigt är rättsprocessen en tid av osäkerhet. Den häktade är ännu inte dömd, och i många fall kan personen komma att frias. Att förlora sitt hem under denna period innebär ytterligare en påföljd som kan vara

svår att hämta sig ifrån, även om den rättsliga prövningen slutar i ett frikännande. Utan ett hem blir det svårt att komma på fötter igen, att söka jobb och att återanpassa sig till ett normalt liv.

Detta belyser en brist i det skydds-nät som borde finnas för människor som befinner sig i en utsatt situation. När hyran blir sen på grund av en frihetsberövande borde det finnas en större flexibilitet från hyresvärdarnas sida. En anpassning av reglerna, där till exempel sociala myndigheter går in och hanterar hyror för de häktade under deras väntan på dom. Det skulle kunna vara ett sätt att motverka onödiga vräkningar. Det skulle både skydda individens rätt till sitt hem och minska den långsiktiga sociala kostnaden för hemlöshet.

Det är viktigt att komma ihåg att rättssamhället bygger på principen om oskuld tills motsatsen bevisats. Om vi tillåter att personer förlorar sina hem innan en rättvis prövning har ägt rum, skapar vi ett samhälle där de som redan är sårbara blir ännu mer utsatta. Vi måste hitta en bättre balans där frihetsberövande inte automatiskt innebär skuld.

Det är dags för en diskussion om hur vi kan reformera systemet så att människor som befinner sig i ett juridiskt vakuum inte kastas ut på gatan.

*Germy Woldu
Ansvarig utgivare och
ordförande RiksKRIS*

Foto: Baldur Bragsson

HOPP GENOM AVHOPPET

Vägen ut möter KRIS:aren Viktor Grewe som är aktuell med sin självbiografi, Avhopparen: En sann berättelse. Den berör ett högaktuellt ämne, då Viktor varit en av de unga killarna i gängmiljön ute på gatorna. Han berättar för oss om det håll han kände i bröstet. Om skammen som behövde bytas ut mot hopp.

Text: Matthias Matsson

Jag träffar Viktor på KRIS Stockholm och sätter mig i mötesrummet där verksamheten håller sina morgonmöten och studiecirklar. När jag lägger fram mitt exemplar av hans bok, full med post it-lappar, börjar han bläddra och gå till avsnitt han inte läst sedan korrekturet. Han berättar om boken han skrivit för deltagare i verksamheten.

Fram kommer sidor hos hans personlighet som jag känner igen från boken. En eftertänksam ung man med kloka insikter om vägen ut ur det destruktiva liv han lämnat bakom sig. Om "hållet i bröstet" han bar på och vinsterna han ser när man fyllt det med annat. Det som läker. Så såg det inte ut för unga Viktor, som inte fick utlopp för sina känslor.

– Jag kände att mina känslor bara bestod av skam. Mina behov som jag behövde som barn blev aldrig tillgodosedda på vissa fronter, säger Viktor Grewe.

Det följde med honom från en uppväxt och ungdomsår i ett mångfacetterat utanförskap. Det gjorde att han sökte sig till kriminella redan vid 13 års ålder och drog honom till gängkriminalitet.

Nu är han på en annan plats i livet. Den 2 oktober var det bokrelease för Avhopparen: En sann berättelse, som han skrivit tillsammans med journalisten och författaren Fredrik Thorén. Det är hans självbiografi som berör ett högaktuellt ämne: de vilsna unga killarna på gatan som hittar till våldet, som hamnar i gängkriminalitet och liv i anstalt. I vissa fall, som för Viktor, lyckas de hoppa av.

Han fick tanken att skriva en bok när han efter KRIS gått vidare till ett jobb som ventilationsmontör. Han hade skrivit på anställningsavtalet och skulle börja arbeta en måndag, men fick samma dag reda på att de inte kunde anställa honom på grund av försäkringsbolagets synpunkter på hans belastningsregister.

Det har varit ett återkommande problem när Viktor sökt arbeten. Där och då tändes en gnista om att skriva av sig, att berätta om hur svårt samhället gjorde det att hoppa av för dem som vill.

– För folk får det att låta så jävla enkelt. Men jag har inte mött att det är så enkelt, säger Viktor.

Ett bokförlag nappade och bokade ett möte. De var intresserade av Viktors liv överlag och ville att boken skulle handla om det. Viktor var först tveksam till att dela med sig av uppgifterna, men förlaget stod på sig. Viktor citerar samtalen: "Vet du hur många du kan hjälpa? Och hur väldigt många ungdomar som kommer kunna ta rygg på dig". >>>

– Och när jag väl började spåna lite mer på det så hörde jag av mig till dem igen. Vet ni vad vi gör? Vi gör boken!

Motivationen blev nu att visa att det går att hoppa av. Viktor är ett levande bevis på det. Bokens pärmar visar upp en karta över norra Stockholm, spelplatsen för han liv och där han begick sina kriminella handlingar. Utanförskapet började redan i barn- domen, med svår epilepsi, en oför- stående skola som satte honom i sär- klass på grund av hans npf-diagnoser, "kommunens stökigaste skola" och en turbulent hemmasituation med en cancersjuk mamma.

Han hade ett utåtagerande bete- ende som tog sig våldsamma uttryck. Han sökte sig till skolans värstingar och senare till kriminella. Kanske för att få den bekräftelse han inte hittade hemma.

– Jag upplevde inte att någon brydde sig. Jag upplevde bara att jag existerade. Att det inte var någon som ville ta tag i mig. Jag kom hem med polisen flera gånger och det var ingen som sa att jag skulle sluta, säger Viktor.

Det fanns andra vägar att gå. Han kände att han inte kunde någonting, men han tyckte om att spela video- spel och tog sig senare an kampsport.

Videospelen använde han som en verklighetsflykt från problemen, från "sitt jag". Istället för att satsa på det gick han vidare till en annan flykt; att hänga ute på gatan. Kampsporten kom in när han redan var kriminell och saknade motivationen andra hade. För hans del trodde han inte ens han kunde överleva morgondagen. Han hade "världens sämsta självkänsla" som han uttrycker det.

Det fanns personer som var närva- rande och trodde på honom när ingen annan gjorde; hans finlandssvenska farmor, en elevassistent och en psy- kolog. Men farmodern hade få som ville föra gemensam kamp för en skol- gång som passade Viktors förutsätt- ningar. De andra kom in när Viktor var inne i sin kriminalitet. Viktor tror att det hade behövts förebyggande åtgärder för att han inte skulle hamna där han hamnade.

– När jag väl var kriminell och hade en kriminell attityd och livsstil, då var det svårt att bara lämna det. Utan jag tror man måste landa i sig själv, säger han.

Viktor tror att en förebyggande insats som Unga KRIS, som riktar sig till den målgrupp Viktor tillhörde denna period, hade varit avgörande. Under tonåren hade han behövt perso- ner som kunde relatera till vad han pratade om och vägleda honom, menar han.

– Jag tror att jag hade fått bättre före- bilder och bättre människor att se upp till och ta rygg på. Så jag tror att det hade hjälpt väldigt mycket. Men det var bara synd att jag inte visste att de fanns, säger Viktor.

Han fick höra talas om KRIS när han var inne på anstalt, även om han avfärdade det först så såddes ett frö. Efter att ha gått ned sig djupt i gäng- miljön och nått en utmattningsfas tar han kontakt med KRIS. Det tog emot i början, men efter ett tag började han öppna upp sig och nya möjlighe- ter visar sig.

KRIS ger honom strategier och verktyg för att kunna sätta ord på sina

känslor och komma i kontakt med sig själv. Att läka hålet i bröstet.

– Att kunna få ut det som jag har saknat. Att bara kunna ha någon att prata med som jag känner identifikation med. Veta att finns folk som har varit i den kriminella världen, som lämnat den och att det har gått bra för dem, säger han.

Idag är han anställd hos KRIS Stockholm och hjälper personer med samma erfarenheter. Kontakterna på KRIS har stöttat honom och de kom på bokreleasen, liksom syskonen och vänner som lämnat det kriminella livet. Han har fått positiv respons för boken. Hans farmor köpte flera exemplar och skickade till släktingar i Finland. Även människor han inte känner har hört av sig. Viktor tror många kan känna igen sig i det han beskriver om uppväxten.

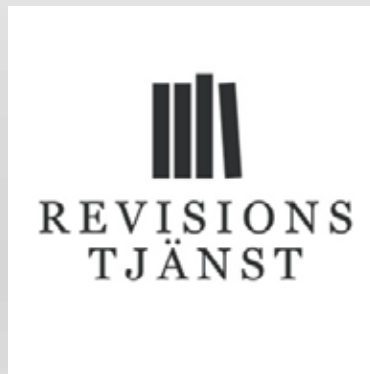
– De har sagt att den verkligen har träffat dem på olika sätt. Jag tror många känner identifikation även om man inte har varit kriminell, säger han.

Boken är tillägnad de unga killar som lever i samma mörker, som bär på samma håll, som ger sig in i kriminali- tet och som tidigt bränner ut sig. För Viktor hände det redan när han var 22 år, men han tror många inte tar tag i saken utan bara fortsätter. För de tror inte det finns annat att göra. Han har något att säga dem med boken.

– Jag vill att de ska ta med sig att det aldrig blir för sent att förändras. Att det alltid finns hopp. Och till dem som inte känner till den världen så vill jag också ge hopp. Att det finns folk som faktiskt vill förändras och som tar tag i det, säger Viktor. ■

Foto: Kev/Pixabay

God Jul
önskar
vi våra
annonsörer!

Foto: Bruno/Pixabay (beskuren)

MUCKAD MEN HEMLÖS

– SVÅRT FÅ BOSTAD FÖR FRIGIVNA FÅNGAR: ”DEN DAGEN DE STÄNGER GRINDEN SKITER DE I DIG”

För snart sex år sedan kom Ali ut ur fängelse. Sedan dess har han varit hemlös. I natt sover han kanske i en trappuppgång eller på en parkbänk. Tillgång till bostad är en skyddsfaktor för att återfalla i brott, visar forskningen. Ändå hamnar många på gatan när de frigges. Och situationen blir allt värre, visar en granskning som tidigare publicerats i Hem & Hyras granskning.

Text: Linda Mankefors, Kajsa Wedberg, Tindra Englund, Hem & Hyra

Vi träffas på ett kafé i en mellanstor stad i södra Sverige. Ali har en vattenflaska i handen och en sportbag över axeln. Natten har han tillbringat hos en kompis en bit utanför stan.

– Det jag har i väskan är det jag orkar bära med mig. Resten förvarar jag hos olika vänner, säger Ali.

Ali berättar att han är hemlös och att han inte vet var han ska sova i natt. Att fråga samma kompis igen tar emot.

– Jag vill inte tränga mig på. Även om han är schysst så känns det fel att tära på vänskapen i onödan, säger Ali.

Kanske blir det en natt i en trappuppgång, på en parkbänk eller under en gran i skogen. Mellan år 2015 och 2017 avtjänade Ali ett fängelsestraff för väpnat rån. När han kom ut från anstalten saknade han egen bostad och så har det fortsatt.

– Arbete har jag lyckats ordna i perioder. Den här veckan har jag jobb som truckförare måndag till onsdag. Men eftersom jag har skulder är det svårt att få ett eget hyreskontrakt.

Frivårdskontoren: ”Situationen har försämrats”

Hem & Hyra har undersökt boendesituationen för frigivna fångar. Vi har kontaktat landets 32 frivårdskontor som ansvarar för den del av kriminalvården som äger rum ute i samhället. 24 av dem besvarade enkäten. Nästan alla uppger att frigivna fångar har svårt att få en egen bostad. Dessutom bedömer 16 av de 24 kontoren att situationen har försämrats.

Siffrorna förvävar inte Ali.

– I fängelset har du ingen inkomst. Det gör det svårt att betala hyra och behålla en lägenhet. Och eftersom du inte har tillgång till internet när du sitter inne är det i stort sett omöjligt att söka en ny bostad, säger Ali.

Följden blir att många frigivna hamnar hemma hos en vän eller anhörig när strafftiden är slut. 22 av de 24

Foto: Linda Mankefors, Hem & Hyra

Hem & Hyra har träffat Ali och Amar som båda har fängelsestraff bakom sig. De vill inget hellre än att ha ett eget boende.

svarande frivårdskontoren upplever att det är så.

– Problemet med det är att de där vännerna kan vara indragna i kriminalitet. Så bor du hos dem är risken stor att du själv dras in och börjar begå brott igen, säger Ali.

Bostad – Viktig skyddsfaktor

Brottsförebyggande rådet ger Ali rätt. Enligt dem är tillgång till egen bostad en viktig skyddsfaktor för att inte återfalla i brott. Det är frivården som ska förbereda den frigivna för livet utanför anstalten. Ett arbete som ofta sker i samarbete med arbetsförmedling, försäkringskassa, sjukvård och socialtjänst. Metoden kallas för Insluss och innebär att frivården kontaktar socialtjänsten för att planera för boende och annat efter frigivning.

– Kontakten ska helst tas sex månader innan frigång för att vi under den tiden ska hinna utreda, säger Johan Andersson Neumann, som är chef för individ- och familjeomsorgs-förvaltningen i Borås.

Till Borås stads boendelösningar hör akutboende, träningslägenheter, sociala kontrakt samt modellen Bostad först. Men det finns även kommuner med en praxis att inte jobba med personer så länge de sitter på anstalt, menar Kristina Landemark, expert på Kriminalvården.

– Socialtjänstens process är så att de öppnar ett ärende när de får en ansökan eller anmälan. Oftast lyckas vi få till en tidig planering men det kan vara en utmaning, säger hon.

Utanför murarna har frivården inget uppdrag att betala för boende och vård. Samtliga kommuner som vi kontaktar svarar att de hanterar tidigare fångar på samma sätt som alla andra medborgare i behov av bostad, vilket följer den så kallade normaliseringsprincipen.

– Vi har ingen särskild metod för att hantera den här typen av ärenden utan jobbar med frågan på samma sätt som med övriga som saknar bostad eller har svårt att etablera sig

på bostadsmarknaden, säger Cecilia Klämberg, enhetschef på socialtjänsten i Skövde.

Amars historia

På ett café i en mindre ort ett trettio mil norrut träffar vi Amar. Han hör egentligen hemma i en mindre kommun i sydöstra Sverige. Det här är första helgen när han ska få stanna en hel vecka i sin utslussningslägenhet.

Det har gått ett år sedan Hem & Hyra kom i kontakt med Amar för första gången. Då satt han i fängelse och visste inte vart han skulle ta vägen efter frigivningen. Han berättade att det var svårt att få hjälp av myndigheter eftersom han hade skulder hos Kronofogden. Ett år senare har han hunnit komma ut, misslyckats med att få bostad, ramlat tillbaka in i missbruk, åkt dit igen för att slutligen hamna på behandlingshem.

Vad gick fel förra sommaren?

– Innan jag skulle frigges tog jag kontakt med socialtjänsten som sa till mig att jag skulle söka allt på egen

”Eftersom du inte har tillgång till internet när du sitter inne är det i stort sett omöjligt att söka ny bostad, säger Ali som avtjänat sitt straff och som saknade bostad när han kom ut från anstalten.

hand. Jag försökte förklara att jag inte har någonstans att ta vägen. Jag hade gjort allt de sa, det lät jättebra, jag stod som nummer två i kö för att få bostad av dem. Men då åker handläggaren på semester.

När Amar kom ut upplevde han att det mesta gick fel. Enligt honom fick han träffa vikarier som byttes ut varannan vecka.

– Varje gång skulle jag dra hela min lifestory. Men jag stod där och hade ingenstans att ta vägen. Samtidigt hade jag kontakt med frivården, jag försökte hålla ut.

Amar upptäckte att han hade missförstått hur ofta han skulle gå till ett så kallat aktivitetshus. Konsekvensen blev att han förlorade sin köplats.

– Då skulle jag få söka från början igen. Sen gick månaderna och jag fick ett nytt straff. Här är jag nu.

Amar är ändå tacksam för att han nu fått kontraktsvård. Kontraktsvård innebär att du döms till behandling och minst ett års övervakning i stället för fängelse. Han upplever att han har en bra handläggare på frivården som bryr sig. Men han är också orolig att det ska vara förgäves.

– När man kommer ut har man ingenting att se fram emot. Hur mycket jag än försöker hålla mig borta, sover jag hos någon vet jag att det kommer folk på natten och att jag kan bli av med allting. Du ser till sist ingen utväg.

Det är mycket som ska lyckas för en frigiven för att komma på fötter igen, medger Kristina Landemark.

– Man behöver någonstans att bo, komma bort från umgänget. Det är inte jättelätt att få ett jobb, allt fler arbetsgivare vill att man ska lämna utdrag från belastningsregistret. Jag har jobbat inom kriminalvården i 25 år och upplever att det blivit tuffare.

Räddad av fotbojan

Anders Hellstrand har länge varit aktiv i föreningen Kriminellas revansch i samhället, KRIS, i Borås. Han lyfter fram hur svårt det är för frigivna att få någonstans att bo.

– Den som muckar har ofta endast en tandborste i bakfickan. Ingen lägenhet att åka till. Och ingen bostad där man kan skriva sig. Det är ett jäkla problem, för utan folkbokföringsadress kommer man inte in i systemet över huvud taget, säger han.

Våren 2020 åkte Anders själv fast för narkotikabrott. Det var inte första gången. Anders har missbrukat droger i 36 av sina 58 levnadsår. Men i dag är han fast besluten om att hålla sig drogfri.

– Jag hade en jädra tur. Just innan jag skulle åka in omvandlades straffet från fängelse till fotboja. Om jag hamnat på kåken så skulle sjukpensionen ha dragits in. Då hade jag kommit efter med hyran och blivit av med lägenheten, säger Anders och tillägger:

– Om jag hade förlorat lägenheten hade jag med all säkerhet fortsatt att knarka. Frågan är om jag ens hade levt i dag.

”Dagen de stänger grinden så skiter de i dig”

Tillbaka till Amar, som snart har avslutat sin behandling inom kontraktsvården. Han har fått en lista på privata vårdar som han ska ringa när tre månader av tiden i utslussningslägenheten återstår. Amar har inget större hopp om att få positiva svar men ska försöka. Han har aldrig tidigare haft eget boende. Det har fått lösa sig dag till dag. En trappuppgång, en vän, en familjemedlem. Under samtalet pendlar han mellan hopp och uppgivenhet.

– Man har ju ett avslutningsmöte och allting låter ju så bra, men den dagen de stänger grinden så skiter de egentligen i dig. Så har det i alla fall varit för mig. Sen kan jag inte tala för alla.

Han förstår handläggarnas situation. Att de försöker ställa upp. Egentligen tycker han även socialtjänsten har varit schyssta som förlängt hans tid i utslussningslägenhet. Men hur systemet fungerar gör honom frustrerad.

Vad är det svåraste precis efter frigivning?

– Att skaffa jobb, nuförtiden vill många ha utdrag och jag har ju ett register.

Komma ut från anstalt och vänta på mötena, du har ingenstans att bo – man behöver en trygg plats att bo direkt, det är lättare att hålla ut och vänta då. Hamnar man i skiten så orkar man inte.

Hur skulle du vilja att samhället såg ut?

– Att jag får möjligheten att visa att jag klarar av det. Jag förstår att jag måste göra det själv. Jag vill inte bara få en bostad och leva på socialhjälp, jag vill få en chans att bevisa att jag kan stå på egna ben.

När vi skiljs åt väljer han ändå hoppet.

– Jag ska kämpa och göra allt.

Men hur gick det då för Ali? Flera positiva saker hänt sedan Hem & Hyra träffade honom i början av sommaren. I ett sms berättar han att han nu bor på ett vandrarhem. Att han fått skyddad identitet och att han har en tillfällig adress på kommunen.

– Jobbdelen är i rullning med så jag är väldigt hoppfull, avslutar Ali.

Fotnot: Ali och Amar vill vara anonyma och heter egentligen något annat.

Så svarar frivårdskontoren

I Sverige finns 32 frivårdskontor. 24 av dem svarade på enkäten.

- 22 av 24 kontor upplever att frigivna har svårt att få bostad när de kommer ut.
- 16 av 24 upplever att bostads-situationen för frigivna har försämrats.
- 22 av 24 uppger att en majoritet av de frigivna flyttar in hos en vän eller anhörig.
- 13 av 24 svarar att det tar ett halvår eller längre tid för en frigiven att få en bostad.

Källa: Hem & Hyra

NU ÄR DET KLART!

Efter att ha stötts och blötts är nu studiematerialet äntligen klart. Materialet kan användas i studiecirkel i lokalföreningarna, som uppslagsverk och som en introduktion till föreningen KRIS.

KRIS är en ideell organisation som startades av personer som har levt i missbruk, kriminalitet och utanförskap. Ett av de viktigaste målen för KRIS är att ge medlemmarna verktyg och möjlighet att skapa ett bra liv för sig själva. På vägen hjälper de också andra.

KRIS har ett arbetssätt som gör att de växer i ansvar för sig själva, andra och samhället. Basic 2.0 är ett grundläggande studiematerial för medlemmarna i KRIS och för dem som vill bli medlemmar, eller för den som kanske vill veta mer om KRIS.

Materialet består av en studieplan

med fakta och diskussionsfrågor samt fördjupande studiematerial som cirkeln gemensamt kan arbeta med.

I studiematerialet finns information om hur föreningsarbete bedrivs, till exempel hur en årsstämma går till, hur man skriver motioner, protokoll och verksamhetsberättelser m.m. Studiematerialet kan även fungera som ett "uppslagsverk" för arbetet i en KRIS-förening.

Studiematerialer tar bland annat upp:

- Hur en studiecirkel fungerar
- KRIS fem värdegrunder – deviser

- KRIS 12 förhållningssätt
- KRIS organisation
- Föreningskunskap
- Exempel på verksamheter i lokalföreningar

Materialet finns både som tryckt, fysiskt material och att hämta digitalt hos studieförbundet NBV.

NBV hjälper till med studiematerial, den information som behövs för att starta en studiecirkel, samt ger pedagogiska tips. En studiecirkel är en utmärkt metod att lära sig mer!

NBV:s lokalkontor hittar du via deras hemsida www.nbv.se. ■

SPLITTRAT SÅ IN I NORDEN

Sverige går mot en väg med hårdare straff och expansion av fängelser. Hur ser det då ut i våra nordiska grannländer? Norden har trots allt ett rykte om sig i omvärlden om en "human kriminalvård". Vägen ut blickar mot Norge, Danmark och Finland och ser splittrade perspektiv kring kriminalvård.

*Text: Matthias Matsson
Illustrationer: Jorono/Pixabay*

Man brukar säga att de nordiska länderna har ett gott rykte i omvärlden, åtminstone om man tittar på listplaceringar enligt olika index. I till exempel FN:s World Happiness Report brukar Finland och Danmark toppa listorna. Kanske har det med danskt "hygge", gemytlighet, som är en central del av den danska kulturen, eller finskt "sisu", en stoisk mentalitet även i svåra tider?

Även nordisk kriminalvård brukar i viss mån lyftas upp. I dokumentärer ses den som särskild "human" med fokus på rehabilitering. Det här såg man exempel på i Fängelseexperimentet som gått på SVT. Den handlade om amerikanska forskningsprojektet "Little Scandinavia" där kriminalvårdare på ett amerikanskt fängelse fick testa nordiska metoder.

Synøve Nygaard Andersen, professor i sociologi och samhällsgeografi, har arbetat i tvärvetenskapliga projekt inom sociologi, kriminologi med mera.

Till Vägen ut bidrar hon med lite perspektiv kring norsk kriminalvård.

Hon menar att förändringarna under en tioårsperiod har ett fokus på och en ökning av alternativ till fängelse, elektronisk fotboja (som infördes storskaligt 2014) och samhällstjänst. Samtidigt har man byggt nya stora anstalter. Även genom att prata med de som arbetar inom norska kriminalvården har hon märkt av förändringar på grund av nedskärningar från norska regeringen och internt.

– En del nämner att resurssituationen försämrats, att det är mindre pengar till att driva fängelser. I hop med att miljön inom fängelserna har blivit hårdare så har jobbet blivit mycket annorlunda, säger Nygaard Andersen.

Hon nämner vidare att även inom norsk politik talar man om "tough on crime" eller hårdare tag som vi säger i Sverige. Det har varit mycket debatt

kring ungdomskriminaliteten och behovet av ungdomsfängelser. Här vill hon dock understryka att det hon säger övergripande om situationen i Norge bygger på hennes uppfattning och inte nödvändigtvis hennes forskning.

– Just nu har vi tio platser för ungdomar mellan 15–18 år. Så det är väldigt få ungdomar i fängelse i Norge, säger hon.

Norge har fått särskilt fokus som föredöme för "human kriminalvård". Det togs bland annat upp i Michael Mores "Where to Invade Next" och i dokumentärserien "Inside the World's Toughest Prisons". I den tog man en avstickare från "tuffa fängelser" och besökte Halden, ett stort högsäkerhetsfängelse med fokus på rehabilitering som togs i bruk 2010. Titeln för avsnittet var: "Norway: The Perfect Prison?", Är detta då en rättvis bild av

situationen? Det beror på vilket fängelse man talar om. De fängelser som brukar lyftas upp är just sådana som Halden och Bastøy.

– De är inte representativa för norska fängelser, så som de ser ut idag. Här finns det gamla och nya fängelser, små och stora fängelser, fängelser med hög säkerhet och låg säkerhet, säger Nygaard Andersen.

Den metod av normalisering som lyfts fram i dokumentärerna sätter inte avtryck på alla fängelser. Inte alla fängelser har livsmedelsbutiker på avdelningarna, även om några få har det.

För att nyansera bilden ytterligare lyfter Nygaard Andersen upp flera problem hon identifierat i norsk kriminalvård såsom svårigheten för norska interner att ha kontakt med utsidan och förlegad teknologi. Men med det sagt menar hon att målsättningen är densamma oavsett fängelse: att förberedas för utsidan. I jämförelse med andra länder kan man säga att Norge har några av de "mest humana fängelserna".

– Det finns ett överordnat fokus på att folk ska behandlas väl och ha tillgång till det de behöver, säger Nygaard Andersen.

Den svenska gängkriminaliteten har spritt sig till de nordiska grannländerna. Gällande Norge rapporterar SVT om att kriminella nätverk spritt sig till alla norska polisdistrikt. Samma utveckling sker i Danmark, där Sverige målas ut som ett skräckexempel gentemot den danska politikens fokus på hårdare straff och fler befogenheter till polisen, såsom

visitationszoner, vilket Sverige införde i april i år.

Camilla Marie Nielsen är kriminalreporter på danska Ekstra Bladet. Hon menar att den väg som Sverige slagit in på liknar hur diskussionen fördes i Danmark i slutet av 00-talet, där gängkonflikter ledde till hårdare tag från politikens sida, detta via flera så kallade "gängpaket". Det handlade om en fördubbling av straff kopplade till gängkriminalitet och straffskärpningar av att bära kniv och skjutvapen i offentliga rum. Andra påföljder än fängelse, till exempel elektronisk fotboja, är något man generellt inte talat så mycket om, enligt Nielsen.

– Den elektroniska fotbojan infördes i mitten av 00-talet och är bara möjlig till brott med lågt straffvärde. Jag menar att den ursprungligen var tänkt för rattfyllerister, men nu har möjligheten breddats till brott med straffskala på upp till sex månader, säger Nielsen.

I viss mån har förebyggande åtgärder börjat ta avtryck på de politiska åtgärderna där föregående års "gängpaket" hade rubriken "Tryggt grannskap i hela Danmark". Där fokus bland annat varit på åtgärder mot ungdomar i riskzon för kriminalitet.

En KRIS-verksamhet fanns i Danmark från 2002 under namnet KRIS-Care house/Clean House som arbetade i en kedja av egna stödboden och lokaler för KRIS dagliga verksamhet. Sedan 2018 och tappet av ideellt engagerade finns det inget KRIS i Danmark. Det finns dock avhopparprogram via kriminalvård, polis och kommun. Men överlag är det förebyggande, rehabiliterande och avhopparverksamheten, något man talar lite om, enligt Nielsen.

– Det är svårt att säga exakt varför, men ett svar kan vara att de väldigt långa straffen för bort folk från gatan och därmed från umgängeskretsen och deras kriminella bana. I vissa fall har man fängslat så många från toppskiktet i gängen att man hämmat gängen under perioder, säger Nielsen.

I förra numret av Vägen ut besökte vi KRIS Finland och talade med representanter för vår syskonförening i öst. Vi konstaterade att kriminaliteten i Finland inte nått den nivå vi har i Sverige, men att åldrarna sjunkit med elvaåringar som säljer droger i skolor.

Vägen ut tar återigen kontakt med Hannele Valkama, föreningssekreterare i RiksKRIS Finland, som försöker ge en beskrivning av situationen kring Finlands kriminalvård. Hon beskriver hur resurser minskar i Frivården och på fängelser.

– MEN det betyder samtidigt att föreningsarbetets betydelse växer, även om pengar tas bort också där. Brottspåföljdsmyndigheten [Finlands kriminalvård, reds. anm.] gjorde en stor organisationsförändring där man tog hänsyn till samarbete mellan stat, kommun och föreningsarbete, säger Hannele Valkama.

Hannele nämner att strängare straff diskuteras, men även rehabilitering. Finska "Ungdomslagen" ses över. Vid justitieministeriet har en arbetsgrupp tillsatts med målet att inom Finlands rättsväsende öka införandet av ungdomstjänst.

– Tyvärr så dras det ner på pengar över allt. Ungdomen mår inte bra och det syns, säger Hannele Valkama. ■

SVÅRT ATT BEHÅLLA LÄGENHETEN VID FÄNGELSESTRAFF - SÅ ÖKAR CHANSEN

Vad händer med din hyresrätt om du döms till längre fängelsestraff? Och hur funkar den nya lagen, som gör det lättare för hyresvärdar att vräka kriminella? En artikel från Hem & Hyra ger svar.

*Text: Linda Mankefors och Kajsa Wedberg, Hem & Hyra
Foton: Gry Ellebjerg och Linda Mankefors, Hem & Hyra*

Du har begått ett brott som lett till att du åker in på ett längre fängelsestraff. Samtidigt har du en hyreslägenhet som du för allt i världen inte vill förlora. Vad måste du göra?

Betala hyran i tid

- Först och främst, se till att hyran fortsätter att komma in i tid. Kriminalvården ger inte stöd för den typen av utgifter. Men ibland är det möjligt att få hjälp med hyran av socialtjänsten.
- Häktade och personer som avtjänar en strafftid på mindre än sex månader bör enligt Socialstyrelsen ges ekonomiskt bistånd, om de annars riskerar att bli bostadslösa.
- I Sverige är besittningsskyddet

starkt. Det innebär att du inte ska behöva flytta även om hyresvärden vill säga upp kontraktet. Du kan också försöka hyra ut lägenheten i andra hand, om hyresvärden ger sitt samtycke.

- Men det finns situationer när värden kan få rätt mot dig. En sådan är att du inte har behov av lägenheten. Det är därför viktigt att klagöra för din hyresvärd att du kommer ha behov av din bostad under permissioner samt när du blir frigiven.

Lättare att vräka kriminella

Den första juli i år infördes en ny lag som gör det lättare för hyresvärdar att vräka kriminella. Lagen ger fastighetsägaren ökade möjligheter att

Foto: Kari Shea/Pixabay (beskuren)

säga upp människor som begår brott och skapar otrygghet i närmiljön. Tidigare har den här typen av vräkningar främst varit kopplade till vad som händer i lägenheten eller hyreshuset.

Hyresgästföreningens förbundsjurist Roger Höög menar att det kan göra det svårare för den som hamnar i fängelse att ha kvar sin bostad.

– Om du blir dömd för ett brott och brottet kan kopplas till otrygghet i området, då blir det mycket svårare att behålla lägenheten än tidigare, säger han. ■

Foto: Kajsa Lind, Hyresgästföreningen

Foto: Matthias Matsson

KRIS-DAGARNA I SUNDSVALL

KRIS har omorganiserats med syftet att engagera flera medlemmar i organisationens arbete. För att entusiasmera och utbilda medlemmarna anordnas KRIS-dagar ett par gånger per år. Här en rapport kring det senaste tillfället.

Text: Sara woldu

Som ett resultat av vår omorganisation som påbörjades 2020 antogs nya stadgar i juli 2023. De innebar bland annat att vi avskaffade regionerna. Motivet var att lokalföreningarna skulle bli mer delaktiga i det gemensamma arbetet som görs.

För att nå målet, en enad organisation med delaktiga lokalföreningar, planerar KRIS att årligen försöka genomföra 2–4 konferenser som vi har valt att kalla KRIS-dagar. Under dessa dagar arbetar vi med

teambuilding, utbildning, handledning och implementerar våra nya stadgar och värdegrunder till de lokala avdelningarna vilka har flera representanter på dessa dagar. Vi kommer varandra otroligt nära under dessa dagar, vilket sedan avspeglar sig i hela organisationen. Alla drar åt samma håll och arbetar mot samma mål.

Helgen den 4–6 oktober samlades 50 representanter från KRIS och Unga KRIS på Södra Berget i Sundvall för att ha vår årliga konferens. Det

var magiska dagar fyllda av kärlek, glädje, sårbarhet och gemenskap.

På agendan för dessa dagar stod bland annat en föreläsning av Viktor Grewe som är aktuell med boken Avhopparen och som är verksam i KRIS-Stockholm (läs mer på sidan 5).

Vi hade också utbildning och presentation av KRIS policy gentemot Kriminalvården för besöksverksamheten och ett stort seminariepass på temat inkludering/exkludering, vilket var huvudtemat för konferensen. >>>

Foto: Sara Wolau

Foto: Matthias Matsson

Foto: Matthias Matsson

Dag 1 fredag

Deltagare från hela landet sammanst-rålade redan på förmiddagen för att avnjuta en fantastisk lunch med utsikt över det natursköna landskapet. Det var representanter från Stockholm, Södertälje, Gävle, Sundvall, Göteborg och Falkenberg.

Efter lunchen hälsade förbundsordförande Germy "Gibbe" Woldu alla välkomna och därefter presenterade han och Ing-Marie Björk schemat för KRIS-dagarna.

Senare samma dag presenterade Viktor Grewe från KRIS-Stockholm sin nyskrivna bok *Avhopparen*, vilken skildrar hans liv. Flera medlemmar köpte boken på plats för att visa sitt stöd till sin kollega och kamrat.

Innan middagen, som serverades i matsalen på Södra Berget, fanns det gott om tid för att mingla och lära känna varandra. Många av deltagarna var med på KRIS-dagarna för första gången och några var även helt nya i KRIS. Extra roligt var det så klart att hälsa våra senaste tillskott välkomna i vår gemenskap. Efter middagen var det dags för lek på "blodigt

allvar" – spelet Maffia. En rolig psykologisk lek som uppskattas av våra medlemmar.

Dag 2 lördag

Efter frukosten var första seminariepasset en utbildning kring sociala medier. Passet leddes av Sara Woldu, Viktor Grewe och Jacob Fraiman som pratade om vikten av att synas med sina verksamheter på sociala medier samt hur man lägger upp inlägg, stories och reels med olika effekter.

Seminariepass två var en utbildning i RiksKRIS policy gentemot Kriminalvården och besöksverksamheten. Policyn togs fram under 2020 och är ett slags styrdokument för vår besöksverksamhet som bland annat innehåller de krav vi som organisation ställer på våra besökare.

Det räcker nämligen inte att bara ha varit fri från droger och kriminalitet i x-antal år. Besökarna behöver också uppfylla andra krav och ha genomgått våra program i den dagliga verksamheten för att få representera KRIS på anstalterna. Policyn innefattar också

olika rutiner i våra verksamheter. Mellan seminariepassen dukades de upp bord med frukter, smörgåsar och söta bakelser.

Huvudtemat för KRIS-dagarna som var Inkludering/exkludering upptog större delen av lördagen. Ing-Marie och Gibbe presenterade temat och de svårigheterna vi nuförtiden stöter på inom organisationen på grund av våra värdegrunder och stadgebundna deviser.

Som de flesta vet är vi i dagsläget och har varit sedan start en förening med nolltolerans mot alla sinnesförändrande droger och mediciner. Det vill säga att man inte kan ansluta sig till oss om man exempelvis äter narkotikaklassad ADHD-medicin eller går på LARO (Läkemedelsassisterad behandling vid opioid beroende). Detta är inte för att utesluta människor utan för att skydda de medlemmar som inte klarar av att ta medicin och som behöver tillämpa nolltolerans för att kunna tillfriskna.

Vi har dock kommit till ett läge inom organisationen då vi inte längre

Foto: Sara Woldu

Foto: Sara Woldu

kan blunda för att vi ändå exkluderar dem som kanske behöver oss som allra mest. Vi går inte åt samma håll som samhällsutvecklingen, på både gott och ont.

Tanken med temat inkludering/exkludering var att öppna upp en dialog kring en eventuell stadgeändring. En stadgeändring som skulle innebära att vi blir mer inkluderande och välkomnar medlemmar som har receptbelagda mediciner.

Vi hade bjudit in två externa medverkade till KRIS-dagarna för att höra om deras resa med LARO-behandling och ADHD-medicin. Syftet var att lyfta frågan för att se vad medlemmarna anser. I slutändan är det ju våra medlemmar som bestämmer eftersom vi är en demokratisk kamratförening.

Maria Jonsson, Kristina Bäcklin

Foto: Matthias Matsson

Därefter diskuterade vi i grupper fördelar och nackdelar med en stadgeändring. Deltagare ställde sig positiva till en eventuell förändring.

Frågan kommer att lyftas i alla lokalföreningarna innan eventuell motion till nästa årsmöte om en stadgeändring. Det kommer i så fall att innebära ett helt nytt KRIS. Det kommer inte att bli enkelt då det finns mycket vi behöver ha i åtanke.

Om en enad organisation beslutar sig för att bli mer inkluderande istället för exkluderande kommer det i så fall ske någon gång efter sommaren 2025 då frågan måste lyftas på både förbundsstämma och ett extrainsatt årsmöte.

Lördagskvällen avslutades även den med god middag följt av Maffia.

Dag 3 söndag

På söndagen var det dags att knyta ihop säcken för våra fina dagar. Det var ett tacksamt gäng som lämnade Södra Berget med massor av nytändning till att bedriva bra verksamheter i landet och hjälpa ännu fler människor.

KRIS tackar alla inblandade för fina och fantastiska dagar i gemenskapens tecken och inte minst Södra Berget för otroligt god mat, fin natur och bra service! ■

Foto: Matthias Matsson

Foto: Matthias Matsson

OBS! Tävlingen gäller endast för de som är placerade på någon av Sveriges anstalter, häkten eller SIS-instutioner.

Ditt svar behöver vi senast den: 15 januari 2025

Skicka svaret till:
KRIS Riksförbund
Drakenbergsgatan 16
117 41 Stockholm

Facit för korsordet i Vägen Ut 3.2024

VEFÄS BIBELORD PÅ 8	AKTA DAL- KARLAR	INTE ALLS MUNTER	DRA UPP GRUND- DRAGEN	KRYP- TERA	U	INTE TRADITIO- NELLA	KÖR TUNNEL- BANAN									
PARTI- SYMBOL	M	A	S	K	R	O	S									
GER RUS	A	L	K	O	H	O	L									
FÖRVARAS MORA- KNIVAR I	S	L	I	D	O	R	SEPPOR ELLER HÄVSDJUR									
SÖKA VATTEN DRICKBART	A	V	S	A	L	T	A									
K	R	A	S	DEN KALVAR	K	O	N									
KÄN GLAS GÅ I	LÄT EFTER MATEN	R	A	P	A	D	E									
HÖG- KVARTER	ÄR VETT OCH SES I JULETID	S	INNEHÅLL SAKENAS	T	O	M										
S	T	A	B	ATT STICKA MED	KLASS PÅ KONJAK	X	O	SVENSK FILM- INDUSTRI	ÄR DET MÄNSKLIGT ATT GÖRA	F	SKÄPBLI- RÄSKA FÖR DE SOM ÄR OLEKA	V	MUNK- BOSTAD SKARA AV	C	HALVSO- VER I TV- SOFFAN	
FICK ÄRVARA ADMINIST- RATION	O	M	O	R	G	A	N	I	S	E	R	A	D	E	S	
LYSER SOM STJÄRNOR	M	BEORDRA ATT INSTALLA SIG	E	INTE VI	A	DEN BLIR EVAR EFTER BRASAN	E	PÅTAMAS- MATERIAL	F	L	A	N	E	L	L	
TREND	T	I	N	D	R	A	R	LJUSA	VAR KUNIG I SVERIGE RUNT ÅR 1100	S	MYCKET GIFTIG BUSKE	MATERIÄL I EKOTISK KJOL	L	FÖRE ARTOIS I OLMARKE	Ö	
T	E	N	D	E	N	S	FÖR- BUND	B	NÄTLA	T	I	B	A	S	T	
TIMA SKIDCHAR- LOTTE	S	K	E	FOND SOM BAK- GRUND	K	U	L	I	S	S	BORT	I AKTTAR ÄNGER RIKTNING	T	I		
TRÄNING I VERKLIG- HETEN	K	A	JONES, FRÅN WALES	F	UTAN ATT HA ANSETT NAMNET	A	A	N	O	N	Y	M	I	T	E	T
F	Ä	L	T	Ö	V	N	I	N	G	TA EN PROM- ENAD	LEVER I NATUREN	V	I	L	T	
SER STINT PÅ	G	L	O	R	FRANK- RIKE I	HVLL- NINGSS- DEKT	O	D	E	VARA GILTIG	G	Ä	L	L	A	
HAR KALT HUVD	G	A	M	F	I	N	A	F	Å	G	L	L	A	R		

Korsord: © Ulf Fransson

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

STILL

Personlig assistans och politisk påverkan

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

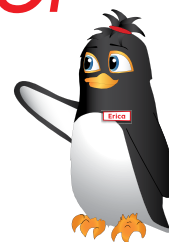

GRIPEN INDUSTRI & INVEST AB

KATRINEHOLM

MEDITEK

ICA Supermarket
Skogås

SKOLBERGA HVB

Den trygga vägen mot en
självständig framtid

ADVOKATFIRMAN

HARTWIG

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

STÖD VÅR VERKSAMHET! RING VÅR ANNONSAVDELNING 0587-17 00 00

ORSA KOMMUN

AB Hörby Mekaniska

Hörby

Adentia AB

Tyresö

AFG Västerås AB

Västerås

Anderssons
Elektriska i Mjölby AB
Mjölby

AOS AB

Sullentuna

Asplund & Eriksson
Servicecenter AB
Oviken

Aspöck Norden AB

Varberg

B.A.T. Cofra AB

Vallentuna

VI STÖDER KRIS DROG- OCH BROTTSFÖREBYGGANDE ARBETE I SAMHÄLLET

**Bandhagens
Glasmästeri**
Bandhagen

Finspång församling
Finspång

**Lindecrantz
Consulting AB**
Tystberga

**Perstorps Kommun/
Fritidsgården**
Perstorp

Bejstam Juridik AB
Umeå

FLG Konsulting AB
Hölö

LÖ-Måleri AB
Hägersten

Ratio Pac AB
Borgholm

Boråstapeter AB
Borås

Frank & Cordinata AB
Stockholm

Mattsson & Son AB
Östersund

**Rent and
Constructions
Patrik Wallin AB**
Södertälje

**Bygganders
i Västervik AB**
Västervik

Frösunda Omsorg AB
Stockhol

**MT
Technology Partner**
Uppsala

Röjskog Närke AB
Askersund

Carl Bennet AB
Göteborg

IRIS Hadar AB
Stockholm

Nordiska Industri AB
Göteborg

**Skillingaryds
Begravningsbyrå AB**
Skillingaryd

**E & F
Ekonomikonsult HB**
Avesta

Julita Åkeri AB
Julita

**Norrlands Trä
Aktiebolag**
Härnösand

Smartinfo Sweden AB
Brommad

**Erberths Tårtbit
i Västerås AB**
Västerås

Kiruna Kommun
Kiruna

NVC Lightning AB
Österhaninge

**Varbergs
Revisionsbyrå**
Varberg

Fastpartner AB
Stockholm

**Lasse Olssons Foto
AB**
Hägersten

**O.S.K.A.R. Org-
Struktur-Kreativitet**
Stockholm

Åre Produktion AB
Undesåker

VÅRA KRISFÖRENINGAR

BORÅS - VILANDE

Träningslägenheter och boendestöd

Högagårdsgatan 20
507 53 Borås
Telefon: 073-314 48 51
E-post: boras@kris.a.se

GÄVLE

Kålhagsgatan 4B
Ingång Övre Åkaregatan
802 53 Gävle
Telefon: 026-65 29 18
E-post: gavle@kris.a.se

Unga KRIS

Telefon: 070-642 11 21
E-post: gavle026@gmail.com

GÖTEBORG

Gruppboende och boende med bostöd (träningsslägenhet)

Varholmsgatan 2D
414 74 Göteborg
Telefon: 076-288 48 92
E-post: goteborg@kris.a.se

HALLAND

NBV Huset i Vinberg
Falkenbergsvägen 59
311 50 Falkenberg
Telefon: 076-563 16 94
E-post: halland@kris.a.se

NORRKÖPING

c/o Coompanion Östergötland
Box 6178
600 06 Norrköping
Telefon: 070-283 40 51
E-post: norrkoping@kris.a.se

STOCKHOLM

Drakenbergsgatan 16
117 41 Stockholm
Telefon: 08-327 100
E-post: stockholm@kris.a.se

STRÄNGNÄS

Unga KRIS

Nicandergatan 12
645 31 Strängnäs
Telefon: 073-722 46 79
E-post:
jan.ukkolin@ungakris.se

SUNDSVALL

Mansboende och kvinnoboende (stödboenden)

Västravägen 9
852 34 Sundsvall
Telefon: 060-15 12 11
E-post: sundsvall@kris.a.se

SÖDERTÄLJE

KRIS och Unga KRIS

Övre Torekällgatan 29
151 33 Södertälje
Telefon: 070-765 92 83
E-post: sodertalje@kris.a.se

UMEÅ

Slöjdgatan 8
903 25 Umeå
Telefon: 073-831 62 11
E-post: umea@kris.a.se

VÄRNAMO

Jönköpingsvägen 107A
331 34 Värnamo
Telefon: 0763-45 24 81
E-post: varnamo@kris.a.se

VÄSTERÅS

Unga KRIS

Slottsgatan 6
722 11 Västerås
Telefon: 073-069 06 16
073-899 12 11
E-post: vasteras@ungakris.se

B

Posttidning

Ej retur

VÅLDETS ANSIKTEN

PODCAST

FINNS DÄR ANDRA
PODDAR FINNS

www.valdetsansikten.se

